

Ana Dili Arapça Olan Öğrencilerin Türkçe Yazma Etkinliklerinde Yaptıkları Söz Dizimi Hatalarında Aracı Dil Etkisinin İncelenmesi

Emre KAYASANDIK^{1*}

Gönderilme Tarihi: 03 Haziran 2022 Kabul Tarihi: 24 Haziran 2022
DOI: 10.52974/jena.1125664

Öz:

İnsanlar, duygu ve düşüncelerini aktarmada konuşma ve yazma olmak üzere iki temel dil becerisinden yararlanmaktadır. Bunlar arasında yazma ister ana dili olarak ister yabancı dil olarak öğrenme olsun, konuşmaya göre daha geç edinilen bir beceridir. Bir dilin yabancı dil olarak öğreniminin ana dil olarak öğreniminden daha zorlu bir süreç olduğu göz önünde bulundurulduğunda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde duyguları ve düşünceleri etkili ve doğru bir biçimde ifade etmek için yazma becerisinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Bu çalışmada, yükseköğretim kurumuna bağlı bir TÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen ve ana dili Arapça olan 10 öğrencinin yazma etkinlikleri söz dizimi açısından yanlış çözümlemesi yaklaşımına göre incelenmiştir. Araştırmanın amacı ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi yanlışlarında aracı dil kullanımının etkisini tespit etmek ve yapılan bu yanlışlara yönelik çözüm önerileri sunmaktır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve çalışma durum çalışması deseniyle yürütülmüştür. Çalışma grubu, A1 ve A2 kurs dönemi boyunca TÖMER bünyesinde öğrenim gören ve ana dili Arapça olan 10 öğrenciyle oluşturulmuştur. Çalışmanın verileri, öğrencilerle gerçekleştirilen 16 yazma etkinliğiyle toplanmıştır. Ayrıca metinlerde tespit edilen söz dizimi yanlışlarında aracı dil etkisini ölçmek amacıyla öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarından hareketle söz dizimi yanlışları; “cümle öğelerinin yanlış sıralanmasından kaynaklanan yanlışlar, özne-yüklem uyumsuzluğu ve tamlama yanlışları” şeklinde üç başlık hâlinde sınıflandırılmış ve ilgili örnekler bu başlıklar altında verilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğrencilerin yaptıkları söz dizimi yanlışlarındaki aracı dil etkisi ortaya konarak sorunlarla ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, yanlış çözümlemesi, söz dizimi, aracı dil.

Abstract:

People benefit from two basic language skills, speaking and writing, in conveying their feelings and thoughts. Among these, writing, whether learning as a mother tongue or a foreign language, is a later skill than speaking. Considering that learning a language as a foreign language is a more challenging process than learning it as a mother tongue,

Atf:

Kayasandık, E. (2022). Ana dili Arapça olan öğrencilerin Türkçe yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi hatalarında aracı dil etkisinin incelenmesi. *International Journal of Education and New Approaches*, 5(1), 126-138. <https://doi.org/10.52974/jena.1125664>

¹Akdeniz Üniversite, Türkiye. Orcid ID: 0000-0003-1216-3811

*Corresponding Author: ekayasandik@akdeniz.edu.tr

it is very important to develop writing skills to express emotions and thoughts effectively and accurately in teaching Turkish as a foreign language. In this study, the writing activities of 10 native Arabic speakers who learn Turkish as a foreign language in a TÖMER affiliated to a higher education institution were analyzed according to the syntax error analysis approach. The aim of the research is to determine the effect of using intermediary language on the syntax mistakes made by the learners whose mother tongue is Arabic in writing activities and to offer solutions for these mistakes. Qualitative research approach was adopted in the study and the study was conducted with a case study pattern. The study group was formed with 10 learners whose mother tongue is Arabic, who studied at a TÖMER during the A1 and A2 course periods. The data of the study were collected through 16 writing activities performed with the learners. In addition, interviews were conducted with the learners in order to measure the mediator language effect on the syntax errors detected in the texts. Based on the analysis results, syntax errors; It has been classified under three headings as "mistakes due to incorrect order of sentence elements, subject-verb inconsistency and phrasing errors" and related examples are given under these headings. As a result of the study, the mediator language effect in the syntax mistakes made by the learners was revealed and suggestions were presented about the problems.

Keywords: *Turkish as a foreign language, error analysis, syntax, intermediary language.*

GİRİŞ

Türkçe, dünya üzerinde birçok bölgede konuşulan en yaygın dillerden biridir. Günümüzde başta Asya ve Avrupa olmak üzere tüm kıtalarda varlığını sürdüren birkaç büyük dilden biri de Türkçedir. Kılıç ve Seven (2011) ise daha yeni tarihli çalışmasında dünya üzerinde Türkçe konuşanların toplam sayısını 220 milyon olarak belirtmektedir. Bu da Türkçe konuşan insan sayısının giderek arttığını bize göstermektedir. Türkiye Türkçesi, Türkiye'nin yanı sıra Irak, Suriye, Kıbrıs, Yunanistan, Bulgaristan, Avrupa, Amerika, Okyanusya, Arap ülkeleri, Eski Yugoslavya, Rusya ve SSCB'den ayrılmış olan Türk cumhuriyetlerinde konuşulmaktadır (Ercilasun, 1997). Ayrıca bu ülkeler haricinde ülkemizin ticari faaliyetlerde bulunduğu birçok Afrika ülkesinde ve Uzak Doğu'da da Türkçenin konuşulduğu bilinmektedir. Yalnızca Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde değil dünyanın birçok yerinde kullanılan bir dil konumunda olan (Direkci, Şimşek & Akbulut, 2020) Türkçenin yabancılara öğretilmesi bir zorunluluk arz etmektedir.

Dünya üzerinde artan uluslararası ilişkiler, ulusların yalnızca kendi ana dilleriyle iletişim kurmalarını imkânsız hâle getirmiş, bu durum milletlere birbirlerinin dillerini öğrenme mecburiyetini getirmiştir. Bir ülkenin dilinin yabancılarda öğrenilmesini gerekli kılan unsurlar, o ülkenin yürütmüş olduğu politik, ekonomik, ticari ve kültürel ilişkileri içinde barındırır (Ungan, 2006). Türkçenin yabancılar tarafından ikinci bir dil olarak öğrenilmesine gerekçe olarak Türkiye ve diğer ülkeler arasındaki siyasi ve ekonomik temaslar, üniversiteler arasındaki ekonomik faaliyetler, öğrenci değişimleri, tarihî ve coğrafi özelliklerden kaynaklı turizm nedeniyle Türkiye'ye olan ilgi ve sevgi, Avrupa Birliği gibi uluslararası kurum ve kurullara giriş sürecindeki ülkemizin yurt dışı basın organları tarafından sıkça gündeme getirilmesi gösterilebilir (Durukan & Maden, 2013).

Türkiye'de Türkçe öğretimi farklı devlet kurumları ve özel kurumlar tarafından yapılmaktadır. Şüphesiz bu kurumlar arasında en yaygın olanı üniversitelerin bünyesinde faaliyet gösteren Türkçe öğretimi merkezleri/TÖMER'lerdir. Bu kurumlarda yapılan öğretim planlamaları genelde Avrupa Dil Portfolyosu'na göre oluşturulmaktadır. Avrupa Konseyi'ne üye olan ülkeler, yabancı dil öğretiminde ve kendi dillerinin yabancı dil olarak öğretiminde Avrupa Dil Portfolyosu'na uygun programlar izleyerek başarıyı yakalamaya çalışmaktadırlar. Bu portfolyoda dilin dört temel becerisi (okuma, dinleme, yazma ve konuşma) ile dil bilgisi temelli

öğretim metodu benimsenmiştir (Council of Europe, 2020). Türkiye'deki TÖMER'lerde de genellikle bu yaklaşım uygulanmaktadır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yöntem ve stratejiler, dört temel dil becerisinin öğrencide eksiksiz bir şekilde kazandırılması açısından önemlidir. Dil bilgisi öğretim yöntemi gibi geleneksel yaklaşımlardan ziyade yenilikçi/yapılandırmacı yaklaşımlar tercih edilmelidir. Bu sayede beceriler temelinde dil öğrenen öğrenci, kendisini ifade etmede ve ifade edilenleri anlamada öğrenme sürecini daha başarılı bir şekilde takip edebilecektir.

Bireyler duygu ve düşüncelerini aktarmak için konuşma ve yazma olmak üzere iki temel beceriden yararlanmaktadır. Yazma, konuşmadan sonra en çok kullanılan iletişim aracıdır. Ana dil olsun yabancı dil olsun, düşüncelerin yazma ile ifadesinde her zaman bazı zorluklar yaşanmaktadır. Ancak yabancı dil öğreniminde yazma becerisinin kazanılması ana dile göre daha uzun ve zorlu bir süreçtir (Boylu, 2014).

İkinci bir dili öğrenen kişi, öğrenme sürecinde ilk olarak kendi ana diliyle paralellikler kurarak öğrenme yolunu tercih etmektedir (Corder, 1967). Yazma etkinliklerinde öğrencinin bu tercihi her zaman ana diliyle sınırlı kalmamaktadır. Çünkü hedef dil ile ana dilin dil bilimsel mantığı aynı olmayabilir. Ayrıca dillerin farklı dil ailelerine ait olması da bu durumu etkileyebilir. Bunlara ek olarak öğrencinin sözcük birikiminin yetersizliği, ders ortamında aracı dilin kullanılması gibi faktörler de kişiyi, hedef dil>aracı dil>ana dil veya ana dil>aracı dil>hedef dil şeklinde ilerleyen bir sürece sürükleyebilir. Bu durumda da yazma çalışmalarında çeşitli hatalar ortaya çıkmaktadır. Yapılan hataların türleri dilbilimsel açıdan iki başlık hâlinde incelenmektedir:

1. *Diller arası hatalar (Interlingual errors)*: Ana dilde kurallara bağlı alışkanlıklar hedef dildeki kuralların öğrenilmesini engeller ya da aktarımda hatalara sebebiyet verir. Bazen ana dilde düşünülenler hedef dile olduğu gibi aktarılmaya çalışılır. Bu, ana dilin hedef dil üzerindeki olumsuz etkisidir.
2. *Dil içi hatalar (Intralingual errors)*: Bu tür yanlışlarda ana dilin herhangi bir etkisi yoktur. Hedef dilde öğrenilen kuralların öğrenciye yabancı gelmesi, mantıksal uygunsuzluk veya genelleme gibi yanlışlardan doğmaktadır. Dil içi gelişim hataları dört grupta incelenebilir:
 - a. *Aşırı genelleme*: Öğrenci, hedef dilde öğrendiği kurallardan yola çıkarak diğer kuralları bulmaya çalışır. Genelleme sonucu oluşan bu yanlış bozuk yapıların gelişmesine sebep olur.
 - b. *Kural kısıtlamalarını bilmeme*: Öğrencinin bazı kurallarda bulunan özel kısıtlamaları bilmediği için kuralı uygulamaması gereken yapılara uygulayarak yanlış yapmasıdır.
 - c. *Kuralların eksik uygulanması*: Bu tür yanlışlar öğrencinin kuralı tam olarak öğrenmeden uygulaması sonucu ortaya çıkmaktadır.
 - d. *Yanlış kavram geliştirme*: Öğrenme sürecinde yapının yanlış anlaşılmasından dolayı oluşturulan bozuk yapılardır. Bu yanlışlar ana dilde veya hedef dilde bulunmayabilir (Richard, 1974, 145, aktaran Bölükbaş, 2011).

Yukarıdaki sınıflandırmadan yola çıkarak öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları hatalar daha kolay tespit edilebilmektedir. Ana dil ile yabancı dili karşılaştırarak bunlar arasındaki ayrılıkları, ayrımları, karşıtıkları saptama ve böylece etkili bir yabancı dil öğretim yöntemi oluşturma amacı güden karşıtsal dilbilimin konularından biri olan yanlış çözümlenmesi ile

yapılan yanlışlar gözlemlenebilir ve belirli bir sisteme göre sınıflandırılıp analiz edilebilir. Ayrıca yanlış çözümlenmesi ile öğreticinin öğretim tekniklerini, ders materyallerini, öğretme sürecini değerlendirmesi ve öğretim programını yeniden düzenlemesi pratik şekilde sağlanmaktadır (Bölükbaş, 2011).

Yanlış çözümlenmesinin dil öğrenim sürecinde gözlemlenebilen üç faydası vardır. Öncelikle öğretici tarafından verilen bilgilerin öğrenciye ne seviyede aktarıldığı hakkında bilgi verir. Ardından dilin nasıl kazanıldığını gösterir. Son olarak da yanlış yaparak öğrenen öğrencinin doğruları bulmasına olanak sağlar (Corder, 1967).

Yanlış çözümlenmesi yoluyla tespit edilen yanlışların nasıl, ne zaman ve hangi yöntemlerle düzeltileceği de önemli bir konudur. Bu noktada öğreticinin yaklaşımı çok önemlidir. Sesletim hataları gibi bazı hataların anında düzeltilmesi öğrencinin konuşma becerisini olumlu şekilde etkileyecektir. Ancak yazma etkinliklerinde yapılan anlık düzeltmeler öğrenci için başarısızlık ve özgüven eksikliği gibi olumsuz etkiler yaratabilir. Bu durumda yanlışın düzeltilmesinin ertelenmesi öğretim süreci açısından sağlıklı olacaktır. Ayrıca düzeltme öğrencinin öz güvenine zarar verecek biçimde olmamalıdır. Öğretici, öğrenciden gelen dönütleri göz önünde bulundurmalıdır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi yanlışlarının belirlenmesi ve bu yanlışlarda aracı dil kullanımının etkisinin tespit edilmesidir. Bu çerçevede araştırmanın alt problemleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi yanlışları nelerdir?
2. Ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi hatalarında aracı dil kullanımının etkisine yönelik görüşleri nelerdir?

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma Modeli

Ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi yanlışlarının belirlenmesi ve bu yanlışlarda aracı dil kullanımının etkisinin tespit edilmesi amacıyla yapılan bu çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın deseni durum çalışmasıdır. Durum çalışmaları olaylar ve davranışlar hakkında zengin ve önemli bakış açıları sağlamakta (Brown, 2008) ve bu yönüyle önemli bir bilgi edinme kaynağı olarak görülmektedir. Bu çalışmada da öğrencilerin yazılı anlatımlarında yaptıkları söz dizimi yanlışlarının tespit edilmesi ve aracı dil etkisinin ortaya konulması amacıyla durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesine bağlı TÖMER’de Türkçe öğrenen A1 ve A2 düzeyinde ana dili Arapça olan toplam 10 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin oluşturduğu çalışma grubuna ilişkin bilgiler Tablo 1’de verilmiştir:

Tablo 1. Öğrenci (Ö) Profili

Öğrenci kodları	Ana dili	Bildiği yabancı diller	Hangi ülkeden geldiği	Cinsiyeti
Ö1	Arapça	İngilizce	Ürdün	Kadın
Ö2	Arapça	İngilizce ve Fransızca	Tunus	Erkek
Ö3	Arapça	İngilizce	Yemen	Erkek
Ö4	Arapça	İngilizce	Filistin	Kadın
Ö5	Arapça	İngilizce	Libya	Kadın
Ö6	Arapça	İngilizce	Sudan	Erkek
Ö7	Arapça	İngilizce	Filistin	Kadın
Ö8	Arapça	İngilizce	Suudi Arabistan	Kadın
Ö9	Arapça	İngilizce	Mısır	Kadın
Ö10	Arapça	İngilizce	Irak	Erkek

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında A1 ve A2 kurs dönemi boyunca öğrencilere verilen toplam 16 yazma etkinliği kullanılmıştır. Ardından geliştirilen görüşme formu aracılığıyla öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşmeler, bir araştırmacının bir diğer kişiden bir konu ile ilgili bildiklerini öğrenmeye çalıştığı ve o kişinin konu ile ilgili deneyimlerini, düşüncelerini, duygularını ve konunun sahip olabileceği anlam ve önemi kaydettiği amaçlı etkileşimlerdir (Mears, 2017). Görüşmeler, katılımcıların algıladıkları dünyayı kendi düşünceleriyle anlatmasına olanak sağlamaktadır (Merriam, 2013). Bu kapsamda, tespit edilen söz dizimi yanlışlarında aracı dil etkisini ölçmek amacıyla öğrencilerle görüşmeler yürütülmüştür.

Verilerin Analizi

Araştırmada nitel analiz tekniklerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırma verilerini oluşturan yazma etkinlikleri önce okunup söz dizimi yanlışları, yanlış çözümlemesi yaklaşımına göre değerlendirilmiştir. Daha sonra tespit edilen yanlışlar, diller arası hatalar ve dil içi hatalar şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Bu yanlışlardaki aracı dil etkisi ise öğrencilerle yapılan görüşme neticesinde ortaya konmaya çalışılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizine başlamak amacıyla katılımcılarla yapılan görüşmelerin kayıtları yazılı metne aktarılmıştır. Bu süreçte oluşabilecek veri kaybının önlenmesi amacıyla ses kayıtları ve yazılı metin tekrar karşılaştırılmıştır. Analizlerde bir karışıklık olmaması amacıyla görüşmeye dâhil olan katılımcıların dokümanları Ö1'den Ö10'a kadar numaralandırılmıştır. Ardından gerçekleştirilen analiz sonucunda ulaşılan veriler, yazılı metinlerin sonuçlarıyla birlikte verilerle yorumlanmıştır.

BULGULAR

Ana dili Arapça olan öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptıkları söz dizimi yanlışlarında aracı dil kullanımının etkisini tespit etmek amacıyla yapılan uygulamanın verileri incelendiğinde, 10 öğrenciye ait toplam 160 yazma etkinliğindeki 40 cümlede söz dizimi yanlışları tespit edilmiştir. Söz dizimi yanlışlarının sebebinin diller arası hatalar mı yoksa dil içi hatalar mı olduğunu saptamak için yanlış çözümlemesi yapılmıştır. Yapılan çözümlemelerde 40 hatanın 22'sinin (%55) diller arası hatadan, 18'inin (%45) dil içi hatadan kaynaklandığı belirlenmiştir. Şekil 1'de diller arası hatalar ile dil içi hataların oranları yer almaktadır:

Şekil 1. Söz Dizimi Yanlışlarında Hata Oranları

Söz Dizimi Yanlışlarının Çözümlemesi

Öğrencilerin yazma etkinliklerinde söz dizimi hataları üzerinde yapılan incelemelerde sözcük dizilimleri, cümle yapıları, cümleler arası sıralama uyumları, zaman uyumları ve kişi uyumları değerlendirilmiştir. Dil içi hatalarda aşırı genelleme, kuralları tam bir şekilde bilmeme veya eksik uygulama, yanlış kavram geliştirme hataları bulunmaktadır. Olumsuz aktarımdan kaynaklanan aracı dil hataları da diller arası hatalar grubuna girmektedir. Bu doğrultuda yapılan incelemeler sonucunda öğrencilerin yanlışları, diller arası ya da dil içi hata şeklinde değerlendirilerek üç başlık altında toplanmıştır: *Cümle öğelerinin yanlış sıralanmasından kaynaklanan yanlışlar, özne-yüklem uyumsuzluğu ve tamlama yanlışları.*

Cümle Öğelerinin Yanlış Sıralanmasından Kaynaklanan Yanlışlar

Türkçede kurallı bir cümle yapısında yüklem cümlelerin sonunda bulunmalıdır. Her ne kadar yüklem dışındaki unsurlar kendi aralarında yer değiştirirse de bu durum bazen anlam değişikliklerine sebebiyet verebilmektedir. Özellikle cümledeki görevi bakımında dolaylı tümleç, zarf tümleci ve nesne gibi unsurların yeri değiştirildiğinde aktarılmak istenen ifadeden farklı anlamlar çıkabilmektedir. Türkçedeki cümle yapısı genelde özne cümlelerin başında yüklem ise sonunda bulunmalıdır. Öğrencilerin yazma etkinlikleri incelendiğinde bu duruma aykırı cümleler tespit edilmiştir:

Ö7: *Tömer'e gidiyorum kadar saat 3'te.*

(Doğrusu: *Tömer'e saat 3'e kadar gidiyorum.*)

Ö1: *Ben istiyorum bir otelde bir bilet rezervasyon.*

(Doğrusu: *Ben bir otelde rezervasyon yaptırmak istiyorum.*)

Ö2: *Tabakları alacağım yirmi ve bardaklar on bir.*

(Doğrusu: *Yirmi tabak ve on bir bardak alacağım.*)

Ö5: *Ses bombası atıyor için düşmanı felç etmek.*

(Doğrusu: *Düşmanı felç etmek için ses bombası atıyor.*)

Ö4: *Tömer gidiyorum her sabahtan başka hafta sonu.*

(Doğrusu: *Tömer'e hafta sonu hariç her sabah gidiyorum.*)

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde yüklem sonda değil öznenen sonra geldiği ya da cümlenin ortasında yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerden hareketle bu yanlışların temel sebeplerinden birinin çeviriden kaynaklı olduğu söylenebilir. Öğrenciler görüşmelerde kelime ya da cümle bazlı yaptıkları çeviri işlemlerinde Türkçe>İngilizce>Arapça ya da Arapça>İngilizce>Türkçe şeklinde bir yol izlediklerini ifade etmişlerdir. İngilizce cümle yapısına (özne-yüklem-nesne) bakıldığında aslında bu söz dizimi yanlışının aracı dil kullanarak diller arası olumsuz aktarımdan dolayı kaynaklandığı teyit edilmiştir. Bu hususta bazı öğrencilerin görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *Yazmada sözlük kullanıyorum. Bazen kelimelerin anlamına bakıyorum. Ama genelde cümlelerimi İngilizce yazıyor, sonra bunu programla Türkçeye çeviriyorum.*

Ö7: *Ben yazma ödevlerinde sözlük kullanıyorum. Bazı dersleri tam anlayamıyorum bu yüzden İngilizceden çevirmek daha kolay oluyor.*

Ö9: *Yazma ödevinde gramerleri kullanmak için İngilizceden çeviri yapıyorum. Ama sonra düzeltiyorum. Konuları tam bilmiyorum. Bu sebeple bazen yanlış yapıyorum.*

Özne-Yüklem Uyumsuzluğu

Türkçede cümle, özne ve yüklem üzerine kurulduğundan bu iki öge arasında teklik-çokluk ve kişi bakımında uygunluk vardır. Öğrencilerin yazma etkinlikleri incelendiğinde özne-yüklem uyumuna aykırı cümleler tespit edilmiştir:

Ö3: *O zaman ben ailem ile birlikte seyahat edecekler.*

(Doğrusu: *O zaman ben ailem ile birlikte seyahat edeceğim.*)

Ö7: *Herkes padişahın kızını nasıl mutlu edecek düşündüm.*

(Doğrusu: *Herkes padişahın kızını nasıl mutlu edecek diye düşündü.*)

Ö6: *Ben eski zamanda bir plan gelecek yaz.*

(Doğrusu: *Ben eskiden bir gelecek planı yazdım.*)

Örnek cümlelere bakıldığında özne-yüklem arasındaki uyumsuzluğun teklik-çokluk ve kişi bakımından uyumsuzluk şeklinde yapıldığı görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak öğrencilerin ana dilinin ve kullandıklarını ifade ettikleri aracı dilin dil bilgisi yapısına bakıldığında Türkçenin dil bilgisine aykırı bir durum tespit edilmemiştir. Hem Arapçanın hem de İngilizcenin cümle yapısında özne-yüklem uyumu vardır. Dolayısıyla yapılan bu yanlışın sebebi dil içi hatalardan yanlış kavram geliştirme şeklinde açıklanabilir.

Tamlama Yanlışları

Türkçede isim tamlamalarında, önce tamlayan sonra tamlanan gelmektedir. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan eki beraber bulunmaktadır. Yani tamlayan unsura tamlayan eki (-In, -Un, -nIn, -nUn), tamlanan unsura tamlanan eki (-I, -U, -sI, -sU) gelmektedir. Belirtisiz isim tamlamalarında ise tamlayan unsurda tamlayan eki yoktur, tamlanan unsurun tamlanan eki vardır. Bu bilgilerden hareketle öğrencilerin yaptıkları tamlama yanlışları örnekleri şu şekildedir:

Ö8: *Babam kuzeni ile pikniğe gittik.*

(Doğrusu: *Babamın kuzeni ile pikniğe gittik.*)

Ö9: *Otele rezervasyonu bileti ile giriş yapacağım.*

(Doğrusu: *Otele bilet rezervasyonu ile giriş yapacağım.*)

Ö2: *Bugün spor sağlığı kişinin için çok önemlidir.*

(Doğrusu: *Bugün spor kişinin sağlığı için çok önemlidir.*)

Ö6: *Ayakkabı bağımın yanlış yaptım.*

(Doğrusu: *Ayakkabının bağını yanlış yaptım/bağladım.*)

Ö10: *Sınıfın klima çok sıcak yapıyor.*

(Doğrusu: *Sınıfın kliması çok sıcak yapıyor.*)

Cümlelere bakıldığında yapılan tamlama yanlışlarının tamlayan eki eksikliği, tamlayan ile tamlanan unsurunun yer değiştirmesi ve tamlanan eki eksikliği olduğu görülmektedir. Bunlardan tamlayan ve tamlanan eklerinin eksikliklerindeki yanlışların dil içi hatalardan kuralların eksik uygulanması şeklinde açıklayabiliriz. Türkçedeki tamlama yapısına uymayan tamlama unsurlarının yer değiştirmesinin sebebi ise hem ana dil hem de aracı dil olabilir. Çünkü Arapça tamlamalarda da önce tamlanan sonra tamlayan eki gelmektedir. Aracı dil olan İngilizcede de iki şekilde isim tamlaması yapılmaktadır. Biri “s” takısı adı verilen ek ile, diğeri de “of” eki ile. Tamlama unsurlarının yer değiştirmesinde iki dilin etkisi de mümkün görünmektedir. Fakat öğrencilerle yapılan görüşmelerde bu yanlışların ana dili kaynaklı değil aracı dil kaynaklı olduğu kaydedilmiştir. Öğrenciler yazma çalışmalarında tamlama yapılarını yazarken kelime bazlı çeviri yaptıklarını ifade etmektedirler. Bununla ilgili bazı öğrenci görüşleri ise şu şekildedir:

Ö2: *Tamlamalar konusu biraz Arapçaya benziyor. Ama yazdıktan sonra kontrol etmek için çeviri programı kullanıyorum. İngilizce ile kontrol ediyorum bu sebeple cümlelerim yanlış çıkıyor.*

Ö3: *Esasen tamlamalar İngilizcedeki gibi. Ama çeviri yaptıktan sonra kelimelerin yerlerini değiştirmeyi unutuyorum.*

Ö5: *Ben İngilizceyi Arapçadan daha fazla kullanıyorum. Bu sebeple İngilizce gibi düşündüğüm için yanlış yazıyorum.*

Ö6: *Ben kelimeleri tek tek İngilizceden tercüme ediyorum. Sonra cümle yazıyorum. Ama tek tek tercüme ile cümlelerim bazen anlamsız oluyor.*

Ö8: *Ben de daha iyi öğrenmek için sözlük programı kullanıyorum. Önce İngilizce kullanıyorum. Bu benim için daha kolay.*

Ö10: *Ben önce Türkçedeki grameri anlamak istiyorum. Bunun için çalışıyorum. Ama bazen zor oluyor. Bu sebeple sözlükten İngilizceye bakıyorum ve böyle yazıyorum.*

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Özellikle son yıllarda üzerinde farklı bakış açılarıyla ve farklı yöntemlerle yüzlerce çalışma yapılan yabancılara Türkçe öğretimi, halen bünyesinde çalışılacak pek çok konu ve çözümü bekleyen sorunları barındırmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde dört temel beceri ve dil bilgisi üzerine yapılan araştırmaların sayısı oldukça fazladır. Yükseköğretim Kurumu'nun tez tarama sayfasına ve akademik dergilere bakıldığında bu konular hakkında yazılmış onlarca lisansüstü çalışma ve yüzlerce makale mevcuttur. Bu çalışmalar Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alınan yolun önemi vurgulaması açısından önemlidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında diğer becerilere nazaran sayıca üstündür denilebilir. Literatür tarandığında da yazma etkinliklerindeki yanlışları ele alan çalışmalar hem lisansüstü düzeyde hem de makale olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmalar yazma becerilerinde yapılan hatalar, ek yanlışları, öğrencilerin yazma problemleri gibi çeşitli konulardadır. Örneğin Fatma Bölükbaş (2011) tarafından yapılan çalışmada Arap öğrencilerin Türkçe yazılı anlatım becerileri değerlendirilmiş, öğrencilerin yaptıkları hatalar yanlış çözümlemesi yöntemiyle incelenerek analiz edilen hatalara öneriler teklif edilmiştir. Benzer şekilde Boylu (2014) da İranlı öğrencilerin yazma problemleri üzerinde bir çalışma yapmıştır. Bu iki çalışmada ana dilin yazma etkinlikleri üzerinde sebebiyet verdiği hatalar üzerinde durulmuştur. Esin Yağmur Şahin (2013) öğrencilerin yazılı anlatımlarında ek yanlışları hakkında durum tespiti yapmıştır. Yanlışlar yapım ekleri ve çekim ekleri olmak üzere iki ana kategori üzerinden değerlendirilmiştir. Derya Adalar Subaşı (2010) ise yaptığı çalışmasında öğrencilerin yazma çalışmalarındaki hataları yanlış çözümlemesi yöntemiyle inceleyerek bu yanlışlardaki ana dili etkisini ortaya koymuştur.

Bu çalışmada, diğer çalışmalardan farklı olarak, öğrencilerin yazma etkinliklerinde yaptığı yanlışlardaki ana dili etkisinin yanında özellikle kullanılan aracı dil etkisi söz dizimi açısından vurgulanmaya çalışılmıştır. Uzun gözlemler sonucu tespit edilen bu durum, yapılan araştırma neticesinde ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın sonucunda, yanlış çözümlemesi yapılan yazma etkinlikleri üç gruba tasnif edilmiştir. Bunlardan cümle öğelerinin yanlış sıralamasından kaynaklanan yanlışlar ile tamlama yanlışlarında, yanlış çözümlemesi ve görüşme formları aracılığıyla, mevcut yanlışların aracı dil kullanımından kaynaklandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin kullandıkları çeviri programlarında izledikleri yol ana dil>aracı dil>hedef dil veya hedef dil>aracı dil>ana dil şeklindedir. Bu durum doğal olarak öğrencilerin yazma etkinliklerinde aracı dilin söz dizimine

olumsuz etkisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ister kelime boyutunda olsun ister cümle boyutunda olsun yapılan çevirilerde kullanılan aracı dil, hedef dilin söz dizimini bozmaktadır.

Bu tarz yanlışların önlenmesi adına sunulacak öneriler şu şekilde sıralanabilir:

1. Yabancılara Türkçe öğretimi aşamalarında -özellikle yazma etkinliklerinde- yanlış çözümlenmesi yönteminin aktif olarak kullanılması hataların tespiti, düzeltilmesi ve tekrarlarının önüne geçilmesi açısından faydalı bir uygulama olarak görülmektedir. Bu sebeple öğretim ortamlarında kullanılması öğrencinin yararına olacaktır.
2. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen yabancıların ana dillerinin ait olduğu dil ailesi ile hedef dil Türkçenin ait olduğu dil ailesi farklı olabilir. Ya da aynı dil ailesine ait olsa dahi farklı söz dizimleri gözlemlenebilir. Bu gibi durumlarda öğrencilere, giriş düzeyinde, Türkçenin söz dizimi uygun tekniklerle öğretilmelidir. Böylece öğrencinin zihninde söz dizimi kalıbı oluşacak ve cümleler bu kalıba uygun şekilde kurulacaktır.
3. Yabancı öğrencilerin Türkçeyi öğrenirken sözlük ya da çeviri programlarını kullanmaları kaçınılmazdır. Ancak yapılan çevirilerin aracı dil kullanmadan doğruca ana dil>hedef dil ya da hedef dil>ana dil şeklinde gerçekleşmesi yukarıda anlatılan yanlışların veya benzerlerinin önüne bir miktar da olsa geçecektir. Özellikle sınıf gibi öğretim ortamlarında öğrencilerin bu hususta doğru yönlendirilmeleri ve denetlenmeleri öğretici tarafından sağlanmalıdır.
4. Türkçeyi öğrenmeye başlayan giriş (A1-A2) seviyesindeki öğrenciler hedef dili etkin şekilde kullanamadıkları, sınıf ortamında da hızlı veya tam öğrenmenin gerçekleşmesi için bildikleri aracı dili kullanma ihtiyacı hissetmektedirler. Bu durumda öğreticinin aracı dili kullanması, öğrenciyi olumsuz şekilde etkilemektedir. Bu tarz olumsuz aktarımın önüne geçebilmek için Avrupa Dil Portfolyosu'nda da belirtildiği gibi sınıf ortamında sadece hedef dil kullanılmalıdır.
5. Öğrenciye bir yazma etkinliği verilmeden önce, etkinliğin amacına uygun bir okuma metninin okutulması öğrenciye metni nasıl yazması gerektiği hususunda bilgi verecektir. Bu yüzden örnek metin uygulama yazma etkinliklerinden önce mutlaka okunmalıdır.
6. Ana dili farklı öğrencilerin sınıf içi ve sınıf dışı ortamlarda ortak aracı dil kullanmalarının Türkçe öğrenmelerini engelleyeceği söylenerek gerektiği yerde uyarılmalı ve iletişimlerini hedef dil olan Türkçe üzerinden yapmaları teşvik edilmelidir.

Etik Metin

Bu makalede araştırma ve yayın etiği kuralları takip edilmektedir. Makale ile ilgili her türlü ihlalin sorumluluğu yazar/yazarlara aittir.

KAYNAKÇA

- Adalar Subaşı, D. (2010). Tömer'de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin kompozisyonlarında hata analizi. *Dil Dergisi*, 148, 7-16.
- Boylu, E. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyedeki İranlı öğrencilerin yazma problemleri. *Journal of World of Turks*, 6(2), 335-349.
- Bölükbaş, F. (2011). Arap öğrencilerin Türkçe yazılı anlatım becerilerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 6(3), 1357-1367.
- Brown. A. P. (2008). A review of the literature on case study research. *Canadian Journal for New Scholars in Education*, 1(1), 1-13.

- Corder, S. P. (1967). Error Analysis: Perspectives on second language acquisition. Longman.
- Council of Europe (2020). Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment –companion volume. Council of Europe Publishing.
- Direkci, B., Şimşek, B. ve Akbulut, S. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde kültür aktarımına yönelik öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(22), 278-293.
- Durukan, E. ve Maden, S. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi programı geliştirme. M. Durmuş ve A. Okur (Ed.), içinde *Yabancılara Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 511-526). Grafiker Yayınları.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2011). Konu alanı ders kitabı incelemesi. Pegem Akademi Yayınları.
- Mears, C. L. (2017). Derinlemesine görüşme. (J. Arthur, M. Waring, R. Coe, ve L.V. Hedges, Eds.). A. Erözkan ve E. Büyükköşür (Çev.). içinde *Eğitimde araştırma yöntemleri ve metodolojileri*. Anı Yayıncılık.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan, Çev. Ed.: Turan, S.). Nobel Yayın Dağıtım.
- Ungan, S. (2006). Avrupa birliğinin dil öğretimine karşı tutumu ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 217-226.
- Yağmur Şahin, E. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazılı anlatımlarındaki ek yanlışları. *Tarih Okulu Dergisi*, 15, 433-449.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayınevi.

EXTENDED ABSTRACT

Investigation Of The Effect Of Intermediate Language In Syntax Errors Made In Turkish Writing Activities By Learners With Main Language Arabic

Introductions

Increasing international relations around the world have made it impossible for nations to communicate only with their mother tongue, and this has made it obligatory for nations to learn each other's languages. The elements that make it necessary for foreigners to learn the language of a country include the political, economic, commercial, and cultural relations of that country. Turkish teaching in Turkey is carried out by different state and private institutions. Undoubtedly, the most common among these institutions are Turkish teaching centers/TOMERs operating within universities. Educational plans in these institutions are generally prepared according to the European Language Portfolio. Countries that are members of the Council of Europe are trying to achieve success in foreign language teaching and teaching their languages as a foreign language by following programs in accordance with the European Language Portfolio. Individuals benefit from two basic skills, speaking and writing, to convey their feelings and thoughts. Writing is the most used communication tool after speaking. This preference of the learner in writing activities is not always limited to their mother tongue. Because the grammatical logic of the target language and the mother tongue may not be the same. In addition, the fact that languages belong to different language families can also affect this situation. In addition to these, factors such as the inadequacy of the learner's vocabulary and the use of an intermediary language in the classroom may lead the person to a process that progresses as target language > intermediary language > mother tongue or mother tongue > intermediary language > target language. In this case, various errors occur in writing studies. By comparing the mother tongue and the foreign language, the mistakes made can be observed and classified and analyzed according to a certain system, to identify the differences, distinctions, and contrasts between them, and thus creating an effective foreign language teaching method. This research aims to determine the syntax mistakes made by native Arabic speakers in writing activities and to determine the effect of using intermediary language on these mistakes.

Method

A qualitative research approach was adopted in this study, which was carried out in order to determine the syntax mistakes made by the learners whose mother tongue is Arabic in writing activities and to determine the effect of using intermediary language on these mistakes. The study group of the research consists of 10 learners whose mother tongue is Arabic at the level of A1 and A2, who learn Turkish at TÖMER affiliated with a state university in the 2019-2020 academic year. A total of 16 writing activities given to learners during the A1 and A2 course periods were used to collect the data. Then, the learners were interviewed through the developed interview form. The writing activities that constitute the research data were first to read and the syntax errors were evaluated according to the error analysis approach. Later, the detected errors were divided into two groups as interlingual errors and intralinguistic errors. The mediator language effect in these mistakes was tried to be revealed as a result of the interviews with the learners.

Result and Discussion

When the data of the application, which was carried out to determine the effect of using intermediary language on syntax mistakes made by learners whose mother tongue is Arabic, in writing activities, syntax errors were detected in 40 sentences in 160 writing activities of 10 learners. Incorrect analysis was performed to determine whether the syntax errors were caused by interlingual or intralinguistic errors. The analysis determined that 22 of 40 errors (55%) were caused by interlingual errors and 18 (45%) were caused by intralingual errors. In the examinations made on syntax errors in learners' writing activities, word sequences, sentence structures, order harmony between sentences, tenses and person harmony were evaluated. In linguistic errors, there are over-generalization, not knowing the rules exactly or incomplete application, and wrong concept development errors. Intermediate language errors caused by negative transfer are also included in the group of interlingual errors. As a result of the examinations made in this direction, the mistakes of the learners were evaluated as interlingual or intralinguistic errors and grouped under three headings: Errors caused by incorrect ordering of sentence elements, subject-verb incompatibility, and phrase errors. As a result of the study, the writing activities that were analyzed incorrectly were classified into three groups. Among them, it has been determined that the errors caused by the wrong order of sentence elements and the phrases are caused by the use of intermediary language by means of error analysis and interview forms. The way learners follow the translation programs they use his/her mother tongue>intermediate language>target language or target language>intermediate language>native language. This situation naturally emerges as a negative effect of the intermediary language on the syntax in the writing activities of the learners. In addition, the intermediary language used in translations, whether in word size or sentence size, distorts the syntax of the target language.

"Journal of Education and New Approaches - JENA" is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).